

SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ YÖNÜNDEN DÜRÜSTLÜK KURALLARI

Derya ATEŞ*

1. GİRİŞ

İrade özerkliğinden doğan ve bireylerin özgür iradelerinin ifadesi olarak kabul edilen *sözleşme özgürlüğü* kavramı borçlar hukuku sistemi içindeki en temel hukuk ilkelerinden birisini ortaya koymaktadır. Bu durum kişiler arasındaki ilişkilerin bireysel özgürlüklerle yönetildiği toplumsal hayat içinde zaten kural olarak kaçınılmaz olandır. Nitekim sözleşme ilişkileri ile taraflar karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarından doğan borçları ile bağlı kalmak zorundadırlar. Ancak tüm özgürlükler gibi sözleşme özgürlüğün de sınırsız ve mutlak bir özgürlüğün ifadesi olması beklenemez. Nitekim Anayasa (m. 48/I) ve Borçlar Kanunu (m. 19-20) başta olmak üzere yasal düzenlemeler ile getirilen bazı sınırlar bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Sözleşme özgürlüğüne bağlı kısmi bir özgürlük olan düzenleme özgürlüğü yönünden sözleşmenin içeriğinin hukuka, kamu düzenine, genel ahlâka ve kişilik haklarına aykırı ya da imkânsız olamaması gibi.

Genel olarak dürüst, makul ve davranışlarının sonucunu bilen insan hareketlerini esas alarak toplum içinde karşılıklı güvene ve etik kurallara dayalı olan dürüstlük kuralları ise bugün genel bir hukuk ilkesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kuralların hukuk düzeni içindeki kapsamı, işlevi ve özellikleri yönünden var olan görüşler kaçınılmaz olarak farklı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Buna göre kuralların sözleşme hukuku alanındaki gerçek görüntüsü nedir ve hangi sı-

* Dr., Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı öğretim görevlisi.

nırlara tabidir? Bu sınırlar geniş anlamı ile hukuk kavramı içinde, hukuki ilişkiler, haklar, ödevler ve özgürlükler ile mi çerçelenmelidir? Ya da son dönemde Alman hukukunda da hâkim olan görüşe paralel olarak kurallar sadece hakların değil hukuki kurumların ve dolayısıyla bizzat sözleşme özgürlüğünün de bir sınırını oluşturabilir mi?

Bu soruların yanıtını bulabilmek adına sözleşme özgürlüğü ve sınırları kavramına kısaca değindikten sonra bize göre öncelikle MK m. 2 hükmü ile dürüstlük kuralları kavramının kapsamı, işlevi ve içeriği incelenmeli; ardından kuralların sözleşme ilişkisi içindeki rolü, taraflara ait haklar, ödevler ve özgürlükler yönünden ele alınmalı ve nihayet bu bağlamda dürüstlük kurallarının gerçek anlamda sözleşme özgürlüğünü sınırlama amacı taşıyıp taşımadığı değerlendirilmelidir.